

Prof. dr hab. Krzysztof Adamowicz
Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu
Wydział Leśny i Technologii Drewna
Katedra Ekonomiki i Techniki Leśnej

Recenzja rozprawy doktorskiej Pani mgr Moniki Dzikowskiej pt.: „Przyrodniczy charakter produkcji leśnej jako determinant wartości poznawczej sprawozdania finansowego Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe”

Podstawa formalna

Formalną podstawę niniejszej recenzji stanowi stosowne pismo Przewodniczącego Rady Naukowej Instytutu Ekonomii i Finansów Uniwersytetu Szczecińskiego z dnia 14 lipca 2022 r. oznaczone sygnaturą 113/22/EiF. Recenzję opracowano w związku z przewodem mgr Moniki Dzikowskiej. Oceniana rozprawa nosi tytuł: „Przyrodniczy charakter produkcji leśnej jako determinant wartości poznawczej sprawozdania finansowego Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe”.

Wstęp

Problem badawczy stanowiący zakres rozprawy jest niezwykle interesujący zarówno z naukowego, jak i praktycznego punktu widzenia. Już sam tytuł rozprawy zachęca do dalszej lektury. Wskazuje on na podjęcie, niezmiernie ważnych zagadnień dotyczących roli sprawozdań finansowych dla procesu poznawczego w układzie specyfiki zarządzania gospodarstwem leśnym. Zagadnienia związane z aspektami poznawczymi formalnych procedur funkcjonowania jednostek gospodarczych m.in. w układzie zaspakajania potrzeby wiedzy interesariuszy ma szczególnie duże znaczenie. Obecnie pracownicy instytucji gospodarczych jak i społeczeństwo domaga się zwartej i ukierunkowanej informacji, zwłaszcza jeśli chodzi o las i realizowane przez niego funkcje. Dlatego na szczególną uwagę i uznanie zasługują prace budujące metodyczne podwaliny procedowania w przedmiotowym zakresie. Na podkreślenie zasługuje fakt, że obecnie zmienia się paradygmat postrzegania roli lasu jako bufora bioróżnorodności, przestrzenie społecznej a także

gospodarczej. Coraz większa grupa interesariuszy zgłasza swoje oczekiwania co do kształtu realizacji zadań gospodarki leśnej. Dlatego tak istotnym zagadnieniem jest formułowanie właściwych kanałów dystrybucji informacji i ich jakości poznawczej zidentyfikowanej pod kątem potrzeb konkretnych interesariuszy. Powoduje to, że problematyka ta jest przedmiotem zainteresowania naukowców na całym świecie, a recenzowana praca wpisuje się w ten, jakże ważny, nurt naukowy.

Badania nad zagadnieniem właściwej komunikacji w tym komunikacji spersonalizowanej pod kątem właściwych interesariuszy mają duże znaczenie dla współczesnej nauki. Tematyka ta wciąż budzi duże zainteresowanie badaczy, co skutkuje nowymi publikacjami naukowymi w różnych obszarach wiedzy. Dlatego podjęcie tak ważnego zagadnienia w zakresie zdefiniowania przyrodniczego charakteru produkcji leśnej w układzie wartości poznawczej sprawozdawczości finansowej należy uznać za trafny i bardzo wartościowy wybór.

W opinii recenzenta podjęcie tego problemu wymagało interdyscyplinarnej wiedzy z takich dyscyplin naukowych jak: ekonomia i finanse, nauki o zarządzaniu i jakości i nauki leśne. Podkreślenia wymaga fakt, że pomimo tego, iż zagadnienie sprawozdawczości finansowej jest niezmiernie popularnym przedmiotem badań, o czym wspomniano wcześniej, zwłaszcza w naukach o zarządzaniu, w leśnictwie problematyka ta jest poruszana stosunkowo rzadko. Dobre prace naukowe łączące aspekty przyrodniczego charakteru gospodarki leśnej z identyfikacją jego wpływu na aspekty właściwego zarządzania procesem spersonalizowanej komunikacji, z uwagi na konieczność posiadania przez ich Autorów niespecyficznego wiedzy na temat gospodarki leśnej, są wręcz unikatowe. Wpływa to w naturalny sposób na innowacyjność tego typu prac. Doktorantka postawiła przed sobą ambitnie zadanie wykonania naukowej analizy polegającej na identyfikacji przyrodniczego charakteru produkcji leśnej jako czynnika kształtującego wartość poznawczą sprawozdań finansowych sporządzanych przez jednostki administracyjne realizujące gospodarkę leśną w Polsce.

Omówienie pracy

Rozprawa zawiera 296 numerowanych stron tekstu (wraz ze stroną tytułową, oświadczeniami, spisem literatury i rycinami). Przedstawiony do recenzji manuskrypt nie ma klasycznego układu poszczególnych rozdziałów z podziałem na rozdziały noszące tytuły takie jak: Wstęp, Przegląd piśmiennictwa, Cel badań, Metodyka badań, Wyniki, Dyskusja i wreszcie Wnioski i Spis piśmiennictwa. W zamian Autorka proponuje podział na rozdziały nienumerowane

i numerowane. Do rozdziałów nienumerowanych należy zaliczyć: Streszczenie, Wstęp, Zakończenie, Bibliografia i Spisy rycin i tabel. Pozostała część pracy została podzielona na pięć rozdziałów z dalszymi podrozdziałami. W opinii Recenzenta brak klasycznego układu pracy nieco utrudnia lekturę tekstu. Należy jednak podkreślić, że przedstawiona praca ma charakter koncepcyjny i nie należy do prac o charakterze doświadczalnym. O ile w pracach doświadczalnych obowiązują określone reguły, których trzeba przestrzegać, to prace teoretyczne opierają się na bardziej dowolnym układzie rozdziałów, zależnym od podjętego tematu i sugestii opiekuna naukowego. Subiektywna opinia Recenzenta na temat układu pracy nie może mieć wpływu na końcową ocenę całej rozprawy dyplomowej zwłaszcza, że należy przyjąć, iż taki właśnie układ pracy Autorka uznała za trafny i korzystny dla rozprawy. Ponadto wybór formy prezentacji to przecież prawo i przywilej autora.

Recenzent nie zgłasza większych uwag co do językowego przygotowania rozprawy doktorskiej. Wprawdzie praca naukowa powinna mieć swój specyficzny styl. Styl, który jest prosty i jednoznaczny. W konsekwencji jest to styl dość daleki od literackiego. Po lekturze przedstawionego opracowania recenzent stwierdza, że nie zawsze udawało się Autorce zastosować do tej zasady, przy redagowaniu własnych myśli. Autorka nie ustrzegła się również drobnych potknięć edytorskich. Przykładowo, już na stronie 5 w rozdziale „Streszczenie” można dostrzec pierwsze usterki polegające na różnej wielkości czcionki. Przed oddaniem pracy do druku zaleca się ujednoczenie nomenklatury. Przykładowo na str. 8 Autorka podaje, używając rodzaju męskiego, że „...*Autor, podobnie jak...*” czy na str. 13, że „... *autor dokonał szczegółowej charakterystyki...*”, a w innych miejscach pracy (np. str. 10, 38, 41, 73) Autorka używa rodzaju żeńskiego. Recenzentowi nie przeszkadza stosowanie przez Autorkę dowolnego rodzaju. Pamiętać jednak należy, że w języku polskim rodzaj przypisany jest do większości części mowy i rozróżnia się pięć rodzajów — trzy w liczbie pojedynczej oraz dwa w liczbie mnogiej. Dlatego, przed ewentualnym drukiem pracy, recenzent zaleca ujednoczyć tę kwestię i w całym opracowaniu zastosować jeden rodzaj (męski lub żeński). Pewnej weryfikacji wymaga również słownictwo fachowe np. sformułowanie „zwierzyny łownej” (str. 9). Mając na uwadze fakt, że zwierzyną nazywamy zwierzęta łowne nie należy dokonywać sztucznego połączenia tych dwóch pojęć w niepoprawne sformułowanie „zwierzyna łowna”.

Istotną częścią pracy jest streszczenie. Na podstawie tego krótkiego tekstu zachęcamy lub zniechęcamy czytelnika do dalszej lektury. W przedstawionej do recenzji dyplomacji streszczenie

znajdujące się na 5 stronie maszynopisu. Recenzent stwierdził, że w sposób klarowny przedstawia ono niemal całą pracę, wskazując na jej główny cel i postawioną hipotezę badawczą. Zwrócono również uwagę, że z tytułu dysertacji wynika, że proces badawczy będzie skierowany na identyfikację przyrodniczego charakteru produkcji leśnej jako czynnika determinującego wartości poznawczą sprawozdań finansowych. Mając to na uwadze, wydaje się, że brakuje, w tym rozdziale, jednoznacznego stwierdzenia na temat zidentyfikowanego wpływu przyrodniczego charakteru produkcji leśnej na aspekt poznawczy sprawozdania finansowego. Autorka podaje, że: „...*Nadrzędnym walorem przygotowanej dysertacji było przedstawianie powiązań i relacji pomiędzy poszczególnymi czynnikami przyrodniczymi oddziaływającymi z różnym nasileniem na środowisko leśne i naturalnie zachodzące procesy produkcyjne oraz interpretacja ich wpływu na wycenę bilansową, wynikową i wartość poznawczą sprawozdania finansowego PGL LP...*” Czytelnik jednak oczekuje informacji, jakie powiązania i relacje pomiędzy poszczególnymi czynnikami przyrodniczymi a wartością poznawczą sprawozdań finansowych zidentyfikowano i jaka była ich siła. Kluczowymi jest tu odpowiedź na pytanie; Jaki był konkretny wpływ przyrodniczego charakteru gospodarki leśnej na wycenę bilansową, wynikową i wreszcie wartość poznawczą analizowanych sprawozdań finansowych? Zawarcie, w tej części pracy, samego stwierdzenia, że zagadnienia te są przedstawione w pracy to zbyt mało. Zwłaszcza, że Autorka w toku prowadzonych badań uzyskała cenne wyniki pozwalające na udzielenie adekwatnych do tematu pracy informacji. Przykładowo w rozdziale zatytułowanym „Zakończenie” Doktorantka stwierdza, na podstawie przeprowadzonego procesu badawczego, że bez uwzględnienia w sprawozdaniu finansowym przyrodniczego charakteru produkcji leśnej, informacje przekazywane użytkownikom są niewystarczające, niepełne i nieadekwatne (str. 253). Stwierdzenie to stanowi de facto potwierdzenie hipotezy badawczej, że „*Uwzględnienie uwarunkowań przyrodniczych zwiększa wartość poznawczą sprawozdania finansowego Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe*”. Reasumując należy podkreślić, że uwaga dotycząca treści rozdziału „Streszczenie” jest uwagą redakcyjną wskazującą na konieczność umieszczenia w tym rozdziale konkretnych syntetycznych wyników, które skutecznie Autorka, uzyskała w toku prowadzonych badań i z łatwością efekt ten można osiągnąć zabiegami redakcyjnymi.

W opinii recenzenta należałoby również uszczegółowić, jeśli nie w temacie opracowania, to chociaż omawiając zakres pracy, że badania skierowane były na identyfikację i przedstawienie

przyrodniczego charakteru produkcji leśnej jako determinanta wartości poznawczej sprawozdania finansowego Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe dla interesariuszy wewnętrznych. Tak jak to Autorka zauważyła na str. 250 swojego maszynopisu, korzyści wynikające z wielowymiarowego wpływu zwiększania wartości poznawczej sprawozdania finansowego w PGL LP mogą być skierowane do interesariuszy wewnętrznych jak i do interesariusze zewnętrzni. Przyjęty zakres badań ewidentnie odnosi się do interesariuszy wewnętrznych. Recenzent spostrzeżenie to opiera o informacje znajdujące się w przedstawionym do recenzji opracowaniu, że w toku badań zastosowano metody indukcji, dedukcji, syntezy, zogniskowanych wywiadów indywidualnych i grupowych przeprowadzonych bezpośrednio z przedstawicielami kadry zarządzającej PGL LP.

W kontekście zawartego na str.10 stwierdzenie, że „...*lasy będące w zarządzie PGL LP stanowią dobro wspólne, dlatego nie tylko kadra menedżerska tej organizacji, ale każdy zainteresowany powinien mieć możliwość oceny działalności PGL LP na podstawie informacji prezentowanych w corocznym sprawozdaniu finansowym...*”, pewien niedosyt może budzić ograniczenie badań do pracowników PGL LP. Zgodnie z przyjętymi założeniami metodycznymi podstawowym narzędziem gromadzenia oryginalnych materiałów źródłowych był wywiad. Jego scenariusz skierowany był do osób zajmujących stanowiska ekonomiczne w jednostkach gospodarczych (główny księgowy, zastępca głównego księgowego, stanowisko ds. planowania i analizy ekonomicznej, nadleśniczy, zastępca nadleśniczego). Wprawdzie Autorka podaje, że badania przeprowadzono na dwóch obiektach badań, ale obiekty te reprezentowały wyłącznie pracowników PGL LP, różnego szczebla zarządzania. Pierwszym obiektem badawczym byli słuchacze studiów podyplomowych „Podstawy gospodarki leśnej” – reprezentujący administrację służby leśnej, pracowników na stanowiskach księgowych, sekretarzy i podleśniczych. Drugi obiekt stanowili respondenci reprezentujący szczeble wyższej rangi zarządzania tacy jak: główni księgowi poszczególnych nadleśnictw i regionalnych dyrekcji, nadleśniczowie, zastępcy nadleśniczego, zastępcy dyrektora ds. ekonomicznych i planowania. Wynika z tego, że zarówno pierwsza jak i druga grupa badawcza składała się z pracowników jednej organizacji, której sprawozdania stanowiły przedmiot dociekań naukowych. Ograniczono się więc wyłącznie do interesariuszy wewnętrznych. Nie oznacza to, że takie podejście jest niewłaściwe lub, że praca traci walory naukowe. W opinii Recenzenta nawet ograniczony zakres badań do jednej grupy interesariuszy (interesariuszy wewnętrznych) i uzyskanie na ich podstawie wymiernych wyników stanowi cenny

przyczynek naukowy. Wydaje się, że na etapie omawiania procesu badawczego, w celu uniknięcia ewentualnych nieporozumień, warto uszczegółowić to zagadnienie. Bez tego uszczegółowienia można odnieść błędne wrażenie dotyczące niepełności badań. Tymczasem proces badawczy należy uznać za pełny i zakończony pod warunkiem jednoznacznego określenia zakresu badań do interesariuszy wewnętrznych jako adresatów sprawozdań finansowych. Ewentualnego podkreślenia wymaga fakt rozgraniczenia w grupie interesariuszy wewnętrznych dodatkowych dwóch podgrup zidentyfikowanych poziomem decyzyjności zarządczej. Podkreślić należy, że kluczowym problemem badań była identyfikacja wpływu przyrodniczego charakteru gospodarki leśnej na walory poznawcze sprawozdań finansowych. Tego typu badania można było oprzeć o grupę interesariuszy wewnętrznych tak jak to zrobiła Autorka, lub o grupę interesariuszy zewnętrznych a także uwzględniając obie grupy interesariuszy, co należałoby uznać za najbardziej wartościowe podejście do realizacji przedmiotu badań. Recenzent nie kwestionuje przyjęcia, jako źródła materiałów badawczych, wyłącznie grupy interesariuszy wewnętrznych. Zwłaszcza, że proces badawczy został przedstawiony klarownie a Kandydatka uzyskała wymierne wyniki naukowe w przyjętym do realizacji zakresie badań. Należy podkreślić, że przedstawiona do oceny dysertacja stanowi skutecznie przeprowadzony i zamknięty, etap badań. Na podstawie uzyskanych wyników należy dalej prowadzić badania, czy to w kontynuacji rozwoju naukowego Doktorantki, czy też w oddzielnym postępowaniu dysertacyjnym zmierzającym do uzyskania tożsamych informacji ale w grupie interesariuszy zewnętrznych. Recenzent ma ogromną nadzieję, że Autorka lub Promotor w kolejnych działaniach, będą kontynuować tak ważne badania. Na podkreślenie zasługuje fakt, że przedstawiona do recenzji praca doktorska jest jednym z nielicznych opracowań zajmującym się w tak szerokim zakresie sprawozdawczością finansową gospodarstw leśnych.

We wstępie, Doktorantka wprowadza czytelnika nie tylko w tematykę prezentowanego zagadnienia, ale również przedstawia i omawia główny i poboczne cele pracy (5 celów pomocniczych). Należy podkreślić, że Autorka za kluczowe zagadnienie swojej dysertacji przyjęła opracowanie scenariuszy rozwiązań koncepcyjnych w zakresie zwiększenia wartości poznawczej sprawozdania finansowego Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe przy uwzględnieniu uwarunkowań przyrodniczych produkcji leśnej. Cel pracy jest więc ambitniejszy niż mogłoby to wynikać z tytułu pracy. Tytuł opracowania bowiem ogranicza się w swojej treści do ujawnienia wpływu przyrodniczego charakteru produkcji leśnej na skuteczność przekazywania informacji w sprawozdaniach finansowych Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy

Państwowe. Cel pracy zakładający opracowanie konkretnych scenariuszy rozwiązań koncepcyjnych w zakresie zwiększenia wartości poznawczej sprawozdania finansowego PGL LP przy uwzględnieniu uwarunkowań przyrodniczych produkcji leśnej jest zatem jeszcze bardziej ambitny. Takie podejście do problemu badawczego powoduje, że praca poza oczywistym i bezspornym znaczeniem dla nauk podstawowych nabiera również wartości w układzie nauk stosowanych. Opracowane koncepcje, w ramach dalszych badań, mogą bowiem znaleźć użytkowe zastosowanie w praktyce zarządzania gospodarstwami leśnymi.

Należy pozytywnie ocenić sformułowanie przez Autorkę 5 celów pomocniczych. Cele te, już na etapie ich identyfikacji, wskazują na przebieg postępowania dysercyjnego pozwalający na finalizację pracy w postaci sformułowania właściwych podsumowań i wniosków. Na tym tle Autorka konsekwentnie realizuje dalsze etapy pracy. W konsekwencji tego, przedstawiona do oceny praca dysercyjna, składa się z pięciu rozdziałów poprzedzonych wstępem i zakończonych podsumowaniem. Należy w tym miejscu stwierdzić, że układ i treść rozprawy, prawidłowo, podporządkowano realizacji założonego celu i weryfikacji postawionej hipotezy.

Recenzent jest pod dużym wrażeniem treści przedstawionych w numerowanych rozdziałach (rozdziały 1-5). Niewątpliwie, przy redakcji tych rozdziałów, Kandydatka wykazała się dużą wiedzą zarówno z zakresy ekonomii i finansów oraz rachunkowości jak i zrozumienia podstaw zarządzania gospodarką leśną a także ekonomii środowiskowej. W pierwszym rozdziale, który ma charakter teoretyczny, Autorka wyczerpująco (począwszy od zapisów biblijnych a kończąc na współczesnych doniesieniach) omówiła kwestie wymiaru przyrodniczego w naukach ekonomicznych w ujęciu chronologicznym. W sposób właściwy, w rozdziale tym, omówiono zagadnienia uwarunkowań przyrodniczych i ich obecności w literaturze przedmiotu. Szczególne znaczenie poznawcze mają tu rozważania i autorskie interpretacje Kandydatki na temat znaczenia środowiska naturalnego w rachunkowości oraz w finansach. W rozdziale tym zwróciła Ona uwagę m. in. na problemy gospodarowania zasobami przyrodniczymi w naukach ekonomicznych. Ponadto umiejętnie zaprezentowała pogląd środowiska naukowego w zakresie definicji rachunkowości ekologicznej. Na uwagę zasługuje również kompleksowe omówienie kierunków rozwoju teorii rachunkowości i finansów z uwzględnieniem aspektów ekonomiczno-przyrodniczych.

Konsekwencją podjęcia przez Kandydatkę interdyscyplinarnych badań była konieczność właściwego omówienia specyfiki gospodarki leśnej. Wyzwanie to Doktorantka podjęła w rozdziale

drugim, w którym dokonano identyfikacji i klasyfikacji czynników produkcji leśnej. W tej części pracy Autorka przedstawiła podstawy legislacyjne gospodarki leśnej z odniesieniem do jej wielofunkcyjności. Syntetycznie omówiła istotę procesu produkcji leśnej oraz jego fazy. Na tym etapie badań Kandydatka, w sposób prawidłowy wyodrębniła i scharakteryzowała specyfikę struktury ekonomicznej gospodarki leśnej, a także przedstawiła jej wpływ na rachunkowość w ujęciu historycznym i obecnym. Szczególnie istotnym, z perspektywy naukowej dyskusji merytorycznej, jest przedstawiona przez Autorkę analiza nierozwiązanych problemów metodologicznych z zakresu rachunkowości leśnej. W obszernej dyskusji, umiejętnie wspieranej właściwymi cytatami, Doktorantka zwróciła uwagę na współczesne wyzwania w zakresie ochrony bioróżnorodności biologicznych zasobów leśnych wskazując m. in. na pozytywne i negatywne cechy produkcji leśnej i ich wpływ na zarządzanie gospodarką leśną. W rozdziale tym można również znaleźć merytoryczną dyskusję na temat polityki leśnej w zakresie wykorzystywania zasobów drzewnych z wyraźną implikacją do współczesnych badań realizowanych w ramach ekonomiki leśnictwa.

Zagadnienia związane z istotą wartości poznawczej samego sprawozdania finansowego jako i jego walorów informacyjnych i komunikatów generowanych w danych sprawozdawczych omówiono w trzecim numerowanym rozdziale dysertacji. Autorka zwróciła tu uwagę na wymiar sprawozdawczości i świadomość samych jej użytkowników. Doktorantka wykorzystując metody logiczne, zidentyfikowała obszary, które powinny znajdować się w sprawozdaniu finansowym w celu zwiększenia ich przydatności i użyteczności. Co ważne identyfikacja ta odbyła się w układzie poszukiwania korelacji między ekonomicznymi i przyrodniczymi warunkami działalności leśnej. Za szczególne cenne należy uznać, zaprezentowane przez Kandydatkę, badania pozwalające na wykazanie kluczowych elementów, które wpływają na wynik finansowy z jednoczesnym wskazaniem właściwych metod, parametrów i zasad wyceny wybranych składników aktywów i pasywów gospodarstw leśnych. Autorka podjęła również udaną próbę wyodrębnienia kluczowych dysfunkcji w zakresie wartości poznawczej sprawozdania finansowego PGL LP, przyczyniając się tym samym do pogłębionej wiedzy w tym zakresie.

Indywidualnym, źródłowym wkładem Autorki do nauki było zgromadzenie materiałów badawczych pochodzących z badań ankietowych. Materiały te można wykorzystać jako oryginalne źródło danych w innych badaniach naukowych. Okres gromadzenia materiałów źródłowych,

stanowiących podstawę dalszego procedowania, trwający od października 2019 do czerwca 2020 r. oraz w listopadzie i grudniu 2021 r. był wystarczający.

Jak wspomniano wcześniej, Autorka w swoich badaniach ograniczyła się do badań fokusowych skierowanych wyłącznie do interesariuszy wewnętrznych, dzieląc ich na dwa obiekty badawcze w obrębie jednej analizowanej instytucji. Takie podejście, wprawdzie nie pozwoliło na pełną identyfikację wpływu analizowanych czynników na wartości poznawcze w pełnym wymiarze (interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych), ale i tak przyczyniło się do uzyskania nowych treści poznawczych. Uzyskane wyniki badań, odnoszące się do dwóch różnych pod względem kompetencyjnych grup interesariuszy, pozwoliły na identyfikację kluczowych problemów w zakresie wewnątrzorganizacyjnym. Stanowi to nie tylko istotny przyczynek do dalszych badań związanych z procesem zarządzania ale posiada również aspekt poznawczy o charakterze użytkowym. Przeprowadzony proces badawczy ukazał bowiem podobieństwa i różnice doświadczeń kadry zarządzającej w PGL LP oraz uwypukliły przestrzeń, dzięki której ustalono wpływ uwarunkowań przyrodniczych na walory poznawcze sprawozdania finansowego. Uzyskane w toku badań rezultaty pozwoliły na innowacyjną prezentację danych sprawozdawczych z perspektywy informacyjnej oczekiwanej przez wewnętrznych interesariuszy na różnym szczeblu zarządzania. Uzyskane z tych badań wyniki posłużyły Autorce do opracowania właściwych koncepcji konstrukcji sprawozdań finansowych uwzględniających przyrodniczy charakter gospodarki leśnej. Wszystkie powyższe cząstkowe osiągnięcia przyczyniły się do finalnego zaprezentowania przez Kandydatkę autorskiej koncepcji alternatywnych możliwości zwiększenia wartości informacyjnych sprawozdania finansowego gospodarstwa leśnego.

Autorka wskazała i omówiła propozycje scenariuszy rozwiązań koncepcyjnych wyodrębnionych w ujęciu organizacyjnym, a także w zakresie rachunkowości finansowej i zarządczej. Ponadto za indywidualny wkład Kandydatki do nauki należy uznać:

- opracowanie autorskiej charakterystyki poglądów i ideologii prezentowanych przez przedstawicieli ekonomii klasycznej uwzględniających problematykę przyrodniczą,
- wskazanie obszarów i ukierunkowania środowiskowego w zakresie rachunkowości przedsiębiorstw,
- syntetyczne zestawienie praw wyboru jednostki gospodarczej poprzez instrumenty materialnej i formalnej polityki rachunkowości oraz zakresu wybranych unormowań przyrodniczych w krajowych i międzynarodowych standardach rachunkowości,

- zidentyfikowanie proekologicznych elementów funkcjonowania rynków finansowych, pozytywnych i negatywnych cechy produkcji leśnej w układzie ich wpływu na zarządzanie gospodarką leśną oraz podstawowych cechy wspomagających jakość sprawozdań finansowych,
- zestawienie metod, parametrów i zasad wyceny wybranych składników aktywów i pasywów w gospodarstwie leśnym,
- syntetyczne opracowanie etapowego schematu rozliczania kosztów wynikającego z polityki rachunkowości PGL LP.

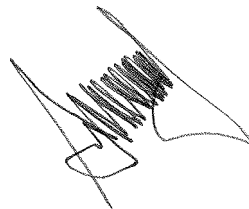
Konkluzja

Autorka przedstawił problem badawczy, zaproponowała założenia metodyczne do jego realizacji a następnie konsekwentnie realizowała cały proces. Podkreślenia wymaga fakt, złożoności pracy obejmującej szeroki zakres, często skrajnie różnego, procedowania badawczego w ramach działalności finansowej i informacyjnej gospodarki leśnej. Prawidłowa selekcja materiału badawczego oraz zastosowanie właściwych metod badawczych i co ważne właściwa interpretacji wyników wymagała od Autorki szerokiej wiedzy z zakresu zarządzania, ekonomii i częściowo z leśnictwa. Co ważne praca ta nie zamyka, ale otwiera nowe pola badawcze stwarzając merytoryczne podwaliny do dalszych badań przyczynowo - skutkowych. Przedstawiona dysertacja stanowi wstęp do dalszych badań zwłaszcza w zakresie innej grupy interesariuszy. Słabym elementem pracy jest nieuwzględnienie w badaniach interesariuszy zewnętrznych, co pozostawia pewien niedosyt. Przedstawienie szczegółowych wyników badań w oparciu o interesariuszy wewnętrznych pozwoliło jednak Autorce na pełne przeprowadzenie procesu badawczego w zakresie uzyskanych wyników odnoszących się do interesariuszy wewnętrznych. Już samo to powoduje, że praca ma charakter wspierający rozwój innowacyjnych badań z zakresu budowy modelu zarządzania opartego o właściwą komunikację wewnątrzorganizacyjną. Znaczenie tego typu prac jest szczególnie duża zwłaszcza w sytuacji, kiedy ekologiczna (nieodrębna) rola lasów w Europie zyskuje na znaczeniu. Identyfikacja, w pierwszej kolejności, potrzeb informacyjnych interesariuszy wewnętrznych i optymalizacja treści informacyjnych ma szansę przyczynić się do zastosowania osiągnięć Autorki do rozwoju gospodarki leśnej. Recenzent stwierdza, że recenzowana rozprawa doktorska, przygotowywana pod opieką Promotora stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, potwierdza ogólną wiedzę teoretyczną Kandydatki oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Dlatego jednoznacznie pozytywnie

należy ocenić całokształt podjęcia i zrealizowania tak ważnego i zarazem trudnego zadania, jakim było opracowanie scenariuszy rozwiązań koncepcyjnych w zakresie zwiększenia wartości poznawczej sprawozdania finansowego Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe dla interesariuszy wewnętrznych.

Realizacja tej pracy wymagała od Kandydatki wysokiej ogólnej wiedzy teoretycznej i praktycznej oraz umiejętności samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. W przekonaniu recenzenta, wskazane usterki, można usunąć, zwłaszcza, że dotyczyły one w dużej mierze aspektów edytorskich, a poziom przedłożonej rozprawy, upoważnia do postawienia wniosku Wysokiej Radzie Naukowej Instytutu Ekonomii i Finansów Uniwersytetu Szczecińskiego o dopuszczenie jej do publicznej obrony i potraktowanie jej, jako podstawy do ubiegania się Pani mgr Moniki Dzikowskiej o stopień naukowy doktora. **Praca spełnia obowiązujące wymagania normatywne stawiane rozprawom doktorskim określone w artykule 13 właściwej ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (wraz z późniejszymi zmianami).**

W oparciu o powyższą opinię wnioskuję do Rady Naukowej Instytutu Ekonomii i Finansów Uniwersytetu Szczecińskiego o dopuszczenie mgr Moniki Dzikowskiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

A handwritten signature in black ink, consisting of several overlapping loops and a long horizontal stroke, positioned in the lower right quadrant of the page.